קמב: נוטל פרק אחד ועשרים שבת

שאוכל מרובה על הפסולת. פי׳ בקונטרס משום דהשתא הוי טרחא יתירא למישקליה לאוכל ואינו נראה לר״י דאי משום טרחא הוי מאי קאמרי בסמוך הכא נמי כיון דאי בעי למישקל לא מישתקיל ליה עד דשקיל ליה לאבן כפסולת מרובה על האוכל דמי היכי הוי משום האי טעמא כפסולת מרובה על האוכל ולכך הוצרך רש״י לפרש דל״ג עד דשקיל ליה לאבן על כן נראה לר״ת דטעמא משום דכי אוכל מרובה על הפסולת הוה פסולת כבטל לגבי רובו ומותר ליטלו מן האוכל ולזורקו לגבי פסולת מרובה על האוכל לא בטיל ליה פסולת מרובה לגבי אוכל[א] והשתא אתי שפיר גירסת הספרים[ב] דגבי חבית נמי כיון דאי בעי למישקל לא משתקיל ליה (ה) עד דשקיל ליה לאבן כפסולת מרובה על האוכל דמי[ג] דכיון שאין יכול כלל ליטול מן היין בלא נטילת האבן לא חשיב[ד] כבטיל לגבי האוכל כיון שהאוכל אינו ניכר כלל ואינו יכול ליטול הימנו כשהאבן על פי החבית. מ״ר. והא דמוקי לה בספ״ק דבילה (ד׳ יד: וסס) כגון דנפיש בטרחא וזוטר בשיעורא (ע) האוכל קאי ולא אפסולת ולפירש״י קאי אפסולת ולא אאוכל [וע״כ לא יכריח הפסולת דנפיש בטירחא]:

לא שנו אלא בשבח. ולא״ת תרתי דרב למה לי וי״ל חדא מכלל חבירתה אימתר והא לא תקשה תרתי מתני׳ למה לי דהוה אמינא אבן ודאי שרי בשבח שנראה טפי כיסוי החבית אבל מעות שעל גבי הכר אפילו בשבח ה״א דאסיר[ה]: התם

והא מיפליג פליג עילויה. ואמר כיון דאפשר ליה למיעבד עונג שבת בכה״ג ליתן עיניו בבל זה ולאכול בבל אחר אין מעלין: **דרבי יהודה עדיפא.** מיקל טפי פורתא ואמר כיון דיכול ליתן (ו) (עליו) עיניו בבל זה ולאכול בבל זה לא הוי מתקן בהעלאתו ומעלין: **מתני׳ מטה על לדה.** מטה חבית על לדה אם צריך ליטול מן היין והאבן נופלת ולא יטלנה בידים: **היתה בין החביות.** וירא שלא תפול האבן על החביות וישברם: **מגביה.** לחבית כולה ומסלקה מבין החביות ושם מטה על לדה: **נשלשת.** שום דבר מיאוס כגון רוק או לואה: **מקנחה בסמרטוט.** ולא יתן עליה מים דשתם כר של בגד הוא ובגד שרייתו במים הוא כבוסו: **היתה.** לשלשת זו על כר של עור דלאו בר כיבוס הוא: **נותן עליה מים עד שתכלה.** ומיהו כיבוס ממש לא (ז) והואיל ושתם כריס וכשתות רכיס מינהו שייך למימר בהו כיבוס בעורות רכין ומיהו שרייתן לא זהו כבוסן וכן מפורש בזבחים בפרק דם חטאת (ח): **גמ׳ לא שנו.** מטה על לדה לחבית: **אלא בשבח.** ששכח האבן עליה בין השמשות ולא מדעת: **נעשה חבית בסיס לדבר האסור.** ואסור להטותה שאף החבית מוקלה: **מאן תנא.** דמתניתין דקתני מגביה ומטה על לדה דאית ליה דכי טרח מטרח בחבית דהוי היתרא ולא יטול האבן ממש דהוי איסורא ואע״ג דהשתא נמי אבן מטלטל בהדי חבית: **רבן שמעון.** אליבא דבית הלל: **בורר אוכל ואוכל.** המאכל יטול והפסולת ישאר בכלי: **בורר לדרכו.** נוטל פסולת ומניח אוכל אם ירצה: **כשהאוכל מרובה על הפסולת.** דאי שקיל אוכל מפיש בטרחא: **דברי הכל בורר אוכל.** דבהיתירא טרח ולא באיסורא. ופרכינן והא הכא דמתניתין דאוכל מרובה על הפסולת וכי מגביה האבן עם החבית טרח טפי והוה (ג) למשקל פסולת כר״ש: **כיון דאי בעי למשקל.** לכולי יין מן החבית לא משתקיל ליה יין שבשוליה עד דשקיל ומגבה לה לחבית כפסולת מרובה דמי דאי בתחלתו לא מגבה לה לחבית סוף סוף מיבעי ליה לאגבוהה תו לחבית הלכך הוה ליה מפיש בטרחא: ה״ג **לא משתקיל ליה** (ד) **עד דשקיל לה.** ול״ג עד דשקיל לה לאבן: **היתה החבית מונחת באולר.** כלומר במקום מכונס שאולרין שם חביות הרבה ודומג שמא יטנה ותפול(ט) האבן על החבית שאלה: **לא שנו.** דמנער: **נעשה.** הכר בסיס למעות ואף הכר אסור בטלטול: **לא שנו.** דמנערה ואינו מטלטלה בעודן עליה: **אלא שצריך לגופו.** של כר לשכב עליו הלכך בגיעור סגיא ושדי ליה באתרייהו: **אבל צריך למקומו.** של כר מטלטלו עם המעות למקום אחר: **דסקיא מלאה מעות גרסינן: בסרטיא.** רה״ר: **הניחו עליה ככר או תינוק.** דלשתרי לטלטלה אגבייהו תוך ד׳ אמות וטלטלוה פחות מד׳ אמות או במחילה של בני אדם כדאמרי׳ בעירובין (דף מג.): **בשולת.** אבל במיח מדעת מערב (יום) שבת לא התירו לו לטלטלה ע״י ככר או תינוק: **אלא למת.** משום כבוד הבריות כשמוטל בחמה: **אביי מנח לפא אכיפי.** מניח תרווד על העומרים לטלטלן אגב תרווד: **אבר יונה.** מי (ט) [בלא] מליח: **חריפא שמעתתא דדרדקי.** סבורים הם שהם חריפים: **אימר דאמור רבנן.** באמרנקי ודסקיא מניח עליה ככר או תינוק בשכחה ובמקום התורפה ומשום הפסד ממון: **אמר אביי.** אנא שפיר מטלטלנא כיפי ואפילו בלא תרווד: **אי לאו דאדם חשוב אנא.** ואנא מחמיר על עצמי שלא ילמדו ממני להקל באיסורין: **כפא אכיפי למה לי.** בלאו כפא נמי שרי לטלטלינהו דהא חזו למיזגא עלייהו: **לאומצא.** לאוכלו מי בשבת שיש בני אדם שדעתן יפה ואוכלים בשר מי וקרו לה אומצא: **הא לא חזי לאומצא לא.** ואע״ג דחזו לשונרא דאמרינן [פסחים טו:] מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים: **כר׳ יהודה.** במסכת בילה (ד׳ ו:): **טווי לי בר אוזא.** ביום טוב: **ושדי מיעיה לשונרא.** אלמא מטלטל להו משום שונרא ואע״ג דהאידנא לא חזי לאדם דלאו אורח ארעא למיכלא ביום טוב ומיהו מאתמול לאדם הוו קיימי:

התם

יג א מיי׳ פכ״ה מהל׳ שבת הל׳ יח טוש״ע א״ח סי׳ שט סעיף ד:
יד ב מיי׳ פכ״ב שם הל׳ יח טוש״ע א״ח סי׳ שב סעיף ט:
טו ג מיי׳ פכ״ה שם הלכה יז טוש״ע א״ח סי׳ שט סעיף ד:
טז ד ה מיי׳ פ״ג מהל׳ י״ט הל׳ טו סמג לאוין עה טוש״ע א״ח סי׳ תקי סעיף ב:
יז ו מיי׳ פכ״ה מהל׳ שבת הלכה יז טוש״ע א״ח סי׳ שט סעיף ה:
יח ז מיי׳ פכ״ו שם הלכה כא סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שיא סעיף ה:

מוסף רש״י

האבן שעל פי החבית. והולרך ליטול מן היין שבתוכה (לעיל קבה:). **היתה עליו.** על הכר של בגד (זבחים צד.). **לשלשת.** גיעול של רוק או של לואה (שם). **מקנחה בסמרטוט.** בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה ולהעבירה מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא דהיינו מלבן (שם). **נותנין עליה מים עד שתכלה.** בשטיפת מים, ומיהו שפשופי בידים לא (שם). **לא שנו.** דמותר לטלטל החבית והאבן עליה, דקתני ואם היתה בין חביות, שיש להטותה שם שלא תפול האבן על החבית שבצדה, מגביה ומטה על לדה והיא נופלת (לעיל קבה:). **בשוכח.** האבן עליה שלא בתמכנין (שם). **אבל במניח.** נעשית החבית בסיס לאבן שהיא דבר האסור ואין מטלטל את החבית (שם). **במה דברים אמורים.** דשרו ב״ה ליטול פסולת ממש ולהשליך (ביצה יד:).

מוסף תוספות

א. כיון דווסרא בשיעורא הו״ל פסולת כמאן דקאי בעיניה ואינו בר טלטול, ולפיכך בורר את האוכל שהוא בר טלטול. ריטב״א ביצה יד: ד״ה ופרקינן לא גרינא. ופריך מחבית דאוכל מרובה על הפסולת הוא, וליבטיל אבן לגבי חבית ויהא מותר ליטלו. תוס׳ הרא״ש. ב. [ד]משני. תוס׳ הרא״ש. ג. דכי היכי דפסולת מרובה על האוכל לא בטיל פסולת לגבי אוכל, דחשיב כמאן דקאי בעיניה, כך האבן הזה קאי בעיניה ולא בטיל לגבי החבית. ריטב״א. ד. האבן. תוס׳ הרא״ש. ה. ואי לא אתמר אלא הך דמעות הו״א דאבן אפי׳ מניח שרי. תוס׳ הרא״ש.

רבינו חננאל

והא מיפלג פליג עליה, דתניא ר׳ יהודה אומר מעלין את המדומע באחד ומאה, ר׳ שמעון אומר נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד זה. **ומפרקינן** דר׳ יהודה עדיפא שר׳ יהודה מתיר אפילו להעלותה, ור׳ שמעון אינו מתיר להעלותה אלא לתת עיניו בצד זה ולאכול מצד זה. ותרווייהו סבירא להו סאה תרומה שנפלה למאה חולין בעת שנפלה למאה מותרין הן ובתקונן הן, ואין צריכין תיקון אלא סילוק סאה אחת מהן בלבד במקום התרומה. **פיסקא האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת. אמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור.** פי׳ נעשת החבית כן לאבן ואסור להטות החבית כלל. והילכתא כוותיה דרב, דר׳ אמי אמר ר׳ יוחנן קאי כוותיה בפרק כל הכלים. **היתה בין החביות מגביה ומטה על צדה** ר׳.

מסורת הש״ס

(א) [תוספ׳ פט״ו], ב) [לעיל קבה:], ג) זבחים לד., ד) [פי׳ לועזית מרגנליט. ערוך], ה) [לעיל קבה: ע״ש], ו) ביצה יד:, ז) ג״ז שם ע״ש, ח) [לעיל ל: מג:], ט) [לעיל נא. וש״נ], י) ביצה לג., כ) [רש״ל מס״ז], ל) [דף לד.], מ) כמ״ל: דוחא שאם יטנה תפול, נ) [עי׳ יעב״ץ], ס) ל״ל לגבי אוכל והאוכל לא בטל לגבי פסולת משום דחשיב וע״ש בורר אוכל האוכל והשתא כו׳, ע) ל״ל אאוכל קאי שהאוכל נפיש בטרחא ואפ״ה בורר אוכל הואיל וחוטר בגיעורא ולא בטל ליה פסולת,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דשקיל לה כפסולת כל״ל ותיבת לאבן נמחק: (ב) רש״י ד״ה נותן וכו׳ כיבוס ממש לא דהואיל: (ג) ד״ה דכרי הכל וכו׳ והוה ליה למשקל: (ד) ד״ה ה״ג לא משתקיל ליה יין עד: (ה) תוס׳ ד״ה שאוכל וכו׳ לא משתקיל ליה יין עד:

גליון הש״ס

גמ׳ מאן תנא דכל היכא דאיכא איסורא והיתרא. עיין לעיל דף נא ע״ב תוס׳ ד״ה אינו טוטל:

רבינו חננאל (המשך)

תניא ר׳ יוסי אומר היתה החבית מונחת באוצר או שהיו כלי זכוכית מונחין תחתיה מגביה ומטה על צדה והיא נופלת ונוטל הימנה מה שצריך לו ומחזירה למקומה: מעות שעל הכר: אמר רב חייא בר אשי אמר רב לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור אמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו וכן תני חייא בר רב מדיפתי לא שנו אלא לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו: מעות שעל הכר מנער וכו׳: א״ר אושעיא שכח ארנקי בחצר מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה אמר רב יצחק שכח לבינה בחצר מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה אמר רבי יהודה בר שילא אמר ר׳ אסי פעם אחת שכחו דסקיא מלאה מעות בסרטיא ובאו ושאלו את ר׳ יוחנן ואמר להן הניחו עליה ככר או תינוק וטלטלוה אמר מר זוטרא הלכתא ככל הני שמעתתא בשוכח רב אשי אמר אפילו שכח נמי [לא] יולא אמרו כ״ככר או תינוק אלא למת בלבד אביי מנח כפא אכיפי רבא מנח סכינא אבר יונה ומטלטלה אמר רב יוסף כמה חריפא שמעתתא דדרדקי אימר דאמור רבנן בשוכח לכתחילה מי אמור אמר אביי אי לאו כ״דאדם חשוב אנא כפא אכיפי למה לי הא חזו למיזגא עלייהו אמר רבא אנא אי לאו דאדם חשוב אנא סכינא אבר יונה למה לי הא חזי לי לאומצא טעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא לא כ״למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה והאמר רבא לשמעיה טווי לי בר אווזא ושדי מיעיה לשונרא

התם

שמעון, דאי כר׳ יהודה הא אמר כל דבר שאינו מוכן לאכילה אסור לטלטלו. ואפילו בהמה לא היה מתיר לבודקה אלא באשפה, שאם תימצא טריפה יניחנה באשפה.

הסס כיון דמסרת. מעייל מי מצנע ליה עד אורתא: **מאתמול דעתיה עליה.** לשורגא ודין השמשות נמי מוכן לבהמה הוה: **אוד.** פורגו"ן דסתם עצים להסקה ניתנו ולא לטלטול כלי: **ואוד שנשבר.** ביו"ט: **בשברי כלים.** שנשברו היום דהוו להו עולד: **ש"מ.** דכרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה:

מתני' מעבירין. בידים מעל השלחן: **עצמות.** קשין שאינן ראויין לכלב: **וקליפין.** של אגוזים דלית להו לב"ש מוקצה: **וב"ה אומרים מסלק את הטבלא.** שיש תורת כלי עליה אבל לא יטלטל הקליפין בידים כרבי יהודה: **מעבירין מעל השלחן.** סתמא היא: **פירורין פחות מכזית.** וכ"ש כזית כדמפרש טעמא שהם מאכל בהמה: **ושער של אפונין.** שרביטין של קטנית שהקטנית גדל בהם: **אפונין.** יש"ש: **עור בית אחיזה.** [בית אחיזה] של עור שיאחזנו בו: **מקנחין בו.** טבלא: **אין מקנחין בו.** שכשאוחזו נסחט בין אצבעותיו: **ניטל בשבת.** כשהוא נגוד: **ואינו מקבל טומאה.** דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מתכת: **גמ' אנו אין לנו.** אין אנו סומכין על משנתינו כמות שהיא שנויה אלא מוחלפת שיטתה וב"ש כרבי יהודה כו': **אסור לאבדן ביד.** מדקתני מעבירין בידים ולא זריק להו: **דלית ליה מוקצה.** דאי ר' יהודה מאתמול נאו לבהמה קיימי שהרי האוכל היה עמהן והיום לוקח מהם: **שאין מתכוין.** שאין מתכוין לסחוט: **גרעינין.** של תמרים והם לבהמה: **ארמייתא.** תמרים רעים הם ומאכילין התמרים עצמן לבהמה הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי: **פרסייתא.** תמרים טובים הם ואין מאכילין אותן לבהמה: **לא ארכו.** משתמש בו ואין כאן משום בזיון וממהו בתבשיל: **לקנא דמיא.** ספל של מים: **גרף של ריעי.** לזרבן לפניו כשאוכל התמרים עד שנמאסות בעיניו ונוטלין אותן מפניו כגרף של ריעי ונותנן לבהמה: **זריק להו בנישני'.** אל עבר השלחן: **אחורי המטה.** שהוא מיסב עליה:

הדרן עלך נוטל

התם כיון דמסרת דעתיה עילויה מאתמול הכי נמי מסתברא דרבא כר' יהודה סבירא ליה [ו]דדרש רבא [ז]אשה לא תכנס לבית העצים ליטול מהן אוד ואוד שנשבר אסור להסיקו ביום טוב לפי [ח]שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים שמע מינה: **מתני' [ט]**ב"ש אומרים [י]מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין וב"ה אומרים [יא]מסלק את הטבלא כולה ומנערה מעבירין [יב] מלפני השלחן פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה [יג]ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו [יד] [יט](וחכמים אומרים) בין כך ובין כך [יט]ניטל בשבת ואינו מקבל טומאה: **גמ' [כ]**אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כרבי יהודה וב"ה כרבי שמעון: מעבירין [כא] מלפני השלחן פירורין: מסייע ליה לר' יוחנן [כב]דאמר רבי יוחנן [כג]פירורין שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד: שער של אפונין: מני ר"ש היא דלית ליה מוקצה אימא סיפא ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו אתאן לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור בהא אפילו ר"ש מודה [כד]דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות [כה]הני גרעינין דתמרי ארמייתא שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמן ודפרסייתא אסור שמואל מטלטל להו אגב ריפתא: (שרנ"ם שפ"ז סימן): שמואל לטעמיה [כו]דאמר שמואל [כז]עושה אדם כל צרכו בפת [כח]רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו כגרף של ריעי א"ל רב אשי לאמימר [כט]וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה רב ששת זריק להו בלישניה רב פפא זריק להו אחורי המטה [ל]אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקולם [לא]שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזורקן:

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

התם כיון דמסרה. ומתקלקל ואין ראוי למאכל אדם מאתמול דעתיה עילויה ליתנו לבהמה אע"ג דבשער של אפונין ושל עדשים אסרינן לרבי יהודה אע"ג דחזו למאכל בהמה וכן גרעינין דלעיל בפרק במה מדליקין (דף כט.) דאמרינן לרבי יהודה אכלן אין מסיקין בגרעינין[א] מ"מ הכא שרי כדפי' התס[ב]: **ליטול מהן אוד.** גראה לר"ת כפירוש ה"ג דאסירי משום תיקוני מנא דלפירו' זה [ד] דאע"ג דלא מתקלא[ג] ליה גזרינן שלא יבא לידי תיקון כלי: **עצמות** וקליפין. לא כפירוש הקונטרס דפירש אפילו קשין ואין ראוין לאכילת כלבים [ה] דהאי תנא אמרינן בגמרא דברי שמעון סבירא ליה ור"ש בעי לכל הפחות ראויות למאכל בהמה דקתני מעבירין מעל השלחן פירורין כו' מפני שהוא מאכל בהמה ומוקמינן בגמרא כוותיה[ד]:

אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י כו'. במסכת עדיות לא מיתניא בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה והיינו כרב נחמן והא דלא מייתי סייעתא מהתם משום דמאי אומרא דהא מהא: **פירורין** שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד. פי' בקונט' מדקתני מעבירין ולא קתני זורקין וקשה לרבי דבריסא נמי קתני מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין ולא קתני זורקין אע"פ שמותר לאבדן ביד ועוד דאמרינן בברכות ברים אלו דבריס (דף נב:) וב"ה אומרים אם שמש ת"ח הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית ומסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאבדן ביד ואי אפשר ליגרס התם אסור [ו] וגראה לר' דהכא גרסי' מותר ודייק מדאלטריך למיתני מפני שהוא מאכל בהמה דהיינו משמע דלא חזי לאדם והוו כשאר מאכל בהמה ומותר לאבדן.[ה] מ"ר:

ואם לאו אין מקנחין בו. אית ספרים דגרסי וחכ"א בין כך ובין כך מקנחין בו ולא יתכן דאמר בגמרא דבאין לו עור בית אחיזה אפילו ר"ש מודה דאסור דאמר דבר שאין מתכוין דפסיק רישיה הוא וה"ר ילחק מדנפירא גרס בין כך ובין כך אין מקנחין בו כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ואין נראה לר"י דהא בגמרא משמע דבריסא מודה ר' יהודה [ז] דאמר אימא סיפא ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו אתאן לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור בהא אפילו ר"ש מודה דאמר ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. נאומר אחתון דאם בהמה זו ובהמה ואינו רואה אם תמות, דכיון דאי אפשר שלא תמות כמתכוין משיב ליה, וכי אמריגן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מטה כשא ופסקל ונלבד שלא יתכוין לעשות חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה גמורה לא מיחייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (סוכה לג:). **עושה אדם כל צרכו בפת.** אין תשמיש בין לפרר אותה ולמחתה בתבשיל רותח (לעיל נ:) ולא מיישינן לזמיין לאולגין (ביצה כא:). **וכי עושין גרף של רעי לכתחילה.** וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוליאנו (ביצה לו:) נהי דכי איתיה קמן מסלקינן ליה, אבל לאתויי קמן או למיזל אגן לגביה כי היכי דנמאס ענן ונסלקיה מי שרי (שם כא:). הדרן עלך נוטל

הסס כיון דמסרת. מעייל מי מצנע ליה עד אורתא: **מאתמול דעתיה עליה.** לשורגא ודין השמשות נמי מוכן לבהמה הוה: **אוד.** פורגו"ן דסתם עצים להסקה ניתנו ולא לטלטול כלי: **ואוד שנשבר.** ביו"ט: **בשברי כלים.** שנשברו היום דהוו להו עולד: **ש"מ.** דכרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה:

מתני' מעבירין. בידים מעל השלחן: **עצמות.** קשין שאינן ראויין לכלב: **וקליפין.** של אגוזים דלית להו לב"ש מוקצה: **וב"ה אומרים מסלק את הטבלא.** שיש תורת כלי עליה אבל לא יטלטל הקליפין בידים כרבי יהודה: **מעבירין מעל השלחן.** סתמא היא: **פירורין פחות מכזית.** וכ"ש כזית כדמפרש טעמא שהם מאכל בהמה: **ושער של אפונין.** שרביטין של קטנית שהקטנית גדל בהם: **אפונין.** יש"ש: **עור בית אחיזה.** [בית אחיזה] של עור שיאחזנו בו: **מקנחין בו.** טבלא: **אין מקנחין בו.** שכשאוחזו נסחט בין אצבעותיו: **ניטל בשבת.** כשהוא נגוד: **ואינו מקבל טומאה.** דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מתכת: **גמ' אנו אין לנו.** אין אנו סומכין על משנתינו כמות שהיא שנויה אלא מוחלפת שיטתה וב"ש כרבי יהודה כו': **אסור לאבדן ביד.** מדקתני מעבירין בידים ולא זריק להו: **דלית ליה מוקצה.** דאי ר' יהודה מאתמול נאו לבהמה קיימי שהרי האוכל היה עמהן והיום לוקח מהם: **שאין מתכוין.** שאין מתכוין לסחוט: **גרעינין.** של תמרים והם לבהמה: **ארמייתא.** תמרים רעים הם ומאכילין התמרים עצמן לבהמה הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי: **פרסייתא.** תמרים טובים הם ואין מאכילין אותן לבהמה: **לא ארכו.** משתמש בו ואין כאן משום בזיון וממהו בתבשיל: **לקנא דמיא.** ספל של מים: **גרף של ריעי.** לזרבן לפניו כשאוכל התמרים עד שנמאסות בעיניו ונוטלין אותן מפניו כגרף של ריעי ונותנן לבהמה: **זריק להו בנישני'.** אל עבר השלחן: **אחורי המטה.** שהוא מיסב עליה:

הדרן עלך נוטל

שמואל מטלטל להו אגב ריפתא. אף על גב דכר"ש סבירא ליה דשרי לקמן בפרק במה (דף קו:) נבלה שנתנבלה בשבת מיהו מחמיר היה משום דהוה אדם חשוב כאביי ורבא דלעיל. ר"ת: **רבא מטלטל להו אגב לקנא דמיא.** ואם תאמר והא רבא סבר לעיל כר"י דאית ליה מוקצה ואמוחי לקנא דמיא היכי שרי לכתחילה ויש לומר דשני לן בין היכא דאפשר למיעבד האי טלטול מאתמול להיכא דלא אפשר דכיפין ובר יונה היו מאתמול בידו והיה יכול לטלטלם[ו] אבל הני גרעיני תמרה לא אפשר ושרי אפילו לרבי יהודה ואף לאדם חשוב דאמר בבילה פרק יו"ט (דף כא:) דאמר ליה אביי לרב יוסף הני סופלי לחיותא היכי שדינן ביומא טבא לרבי יוסי דאמר לכם ולא לכלבים חזיין להסקה כו' בשבת מאי איכא למימר מטלטלין להו אגב ריפתא כדשמואל אלמא דאפילו רב יוסף דלא בעי למישרי לעיל אגב כפא וסכינא אפילו דבר הראוי לאדם שרי התם גרעיני תמרה אגב ריפתא:

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

מסורת הש"ס

א) ביצה לב., ב) (שם לב.) לעיל כח: כט., וקבל., ג) לקמן קנז. [ביצה ב. מוספ' פ"ז מתני' לאיפכא ע"ש], ד) ס"ל מגביהין, ה) [עי' תוס' ביצה ב. ד"ה וכ"ה], ו) ס"ל ל"ג, ז) נ"ל מקמאן בו ומיטל, ח) [לקמן קנז. ע"ש ביצה ב.], ט) ברכות נב: ע"ש, י) לעיל עה. קנ. קיח: קיז. קכ: וקנב. סוכה לג: כתובות ו. כתובות כה. [ביצה לו.], כ) ברכות נ: לעיל נ: ביצה כח., ל) [ל"ל רבא עי' תוס' ד"ה רבא], מ) [ביצה שם. לו:], נ) [תוספ' פי"ז], ס) [רש"ל], ע) [עי' תוס' ביצה ב. ד"ה מגביהין], פ) [עי' תוס' ממנחות נח: ד"ה ואיכא למימר דזהו מתוניות הפוחות],

לעזי רש"י

פורגו"ן. שפוד חתייה. יישי"ש. בקיה סוג אפונה.

מוסף תוספות

א. והתם נמי [כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"א שם], מאתמול דעתיה עילויה להסיר הגרעינין כשיאכל התמרים למחר [ויסיק [בהם]. תוס' הרא"ש שם], ראמאי חשיב לי' טפי נולד ממיניה דבר אוזא. תוס' לעיל כט. ד"ה אכלן, ב. (דהתם) [דהכא] בר אוזא נשחט מע"ט ואין המעיים צריכים לאוזו וכיון דמבעוד יום דעתיה למיתביה לשונגרא אם יסריחו חשיבה הכנה מעלייתא אבל (הכא) הגרעינין צריכין לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים [דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' הרא"ש] לכך חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתו עליהם מאתמול. תוס' לעיל כט. ד"ה אכלן. ג. גירסת תוס' הרא"ש: מתקנא. ד. אבל כשאינו ראוי למאכל בהמה הוי כמו צרורות שבחצר. תוס' הרא"ש. ואפי' ר"ש מודה דאסיר כיון שאין תורת כלי עליהן. מי הכי"ן. לכך נ"ל שהם ראוים למאכל בהמה כגון עצמות רכים וקליפי תפוחים, וב"ה סברי כיון דלא חזי למאכל אדם לא. תוס' ביצה ב. ד"ה מגביהין. ה. שאם היה אסור לאבדן ביד הוה במשמע דתורת אוכלין לאדם הן ופשיטא דמותר לטלטלן כשאר אוכלין הראויין לאדם, ומאי קמ"ל. שיטה להר"ן. ו. לא שרינן לכתחילה אלא בדבר המותר לאדם חשוב. ר"מ"ן.

רבינו חננאל

ומסקנא דשמעתא דרבה כר' יהודה ס"ל, ופשוטה היא. **מתני' בה"א מגביהין מעל השולחן עצמות וקליפין** וכו'. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. **מעבירין מעל גבי השלחן פירורין פחות מכזית.** מסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאבדן ביד. **ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו.** אפילו לר' שמעון, דהא אי אפשר שלא לסחוט באחוז בספוג אלא אם יש לו עור בית אחיזה. **גרעיני דתמרי** (ארמי) **ארמייתא שרי לטלטולי הואיל וחזיין על גב אימן.** פי' רכים הן ונאכלין עם התמרים עצמן. **דפרסייתא שמואל** מטלטלינהו ואגב ריפתא, וכר' שמעתא. **הדרן עלך נוטל אדם**

עין משפט
נר מצוה

יט א מיי' פ"ד מהל' י"ט הלכה יא סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקז סעיף ג:

כ ב מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף כז:

כא ג מיי' פכ"ב שם הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף יז:

כב ד מיי' פ"ז מהל' ברכות הלכה יא טוש"ע א"ח סי' קפ סעיף ד:

כג ה מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף ל:

כד ו מיי' פ"ז מהלכות ברכות הל' ט טוש"ע א"ח סי' קעא סעיף ג:

כה ז מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כד ופכ"ו הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף לו:

כו ח מיי' פכ"ו שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ל:

הגהות הב"ח

(א) במשנה מעבירין מעל השלחן פירורין: (ב) שם מקנחין בו (וחכ"ל) תא"מ וע"ב רש"י ותוספות ואלפסי לא גרסי וחכ"ל אבל מפי' המפרשים להרמב"ם משמע דגרס לה: (ג) גמ' מעבירין מעל השלחן פירורין: (ד) תוס' ד"ה ליטול וכו' דלפירוש זה אע"ג: (ה) ד"ה ואם לאו וכו' מודה ר' יהודה דאמרינן אימא:

מוסף רש"י

אוד. עץ לעצות אוד לתנור, פורגין בלע"ז, וטעמא משום דלא נתנו אלא להסיק אלא א"כ נעשה כלי מבעוד יום (ביצה לא.). **שמסיקין בכלים.** דבני טלטלון נמי ניהו ומטלטלון נמי להסיקן (ביצה לב.). **ואין מסיקין בשברי כלים.** שנשברו ביו"ט, דהשתא לא חזי לטלטול, ואי משום דחזו להסקה, אתמול לא להכי קיימא (שם) שנשברו בו ביום דהוו להו עולד (לעיל כח:). **מעבירין.** בידים, **עצמות.** שאינן ראוין לאכילה, **וקליפין.** קליפי אגוזים ולא מיישינן לאוקלה (ביצה ב.). **ובית הלל** אומרים. אין מטלטלין אותן בידים שמוקלה הן, אלא מסלק את הטבלה שיש עוקת כלי עליה אין לנו. בשיטת משנה זו לפי שמוחלפת שיטתיה, אלא כך שמעתי מרבותינו דב"ש כר' יהודה וממהרי, וב"ה כר"ש (שם). **מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות.** בלומר אחתון דאם בהמה זו ובהמה ואינו רואה אם תמות, דכיון דאי אפשר שלא תמות כמתכוין משיב ליה, וכי אמריגן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מטה כשא ופסקל ונלבד שלא יתכוין לעשות חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה גמורה לא מיחייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (סוכה לג:). **עושה אדם כל צרכו בפת.** אין תשמיש בין לפרר אותה ולמחתה בתבשיל רותח (לעיל נ:) ולא מיישינן לזמיין לאולגין (ביצה כא:). **וכי עושין גרף של רעי לכתחילה.** וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוליאנו (ביצה לו:) נהי דכי איתיה קמן מסלקינן ליה, אבל לאתויי קמן או למיזל אגן לגביה כי היכי דנמאס ענן ונסלקיה מי שרי (שם כא:). הדרן עלך נוטל

קמג: חבית פרק שנים ועשרים שבת

חבית. ובלבד שלא יספוג. אפילו יש לו עור בית אחיזה דליכא משום סחיטה אסור כדמפרש בגמרא שלא יעשה כדרך שעושה בחול: **מלקט** על יד על יד ואוכל. נראה דל"ג ואוכל מדקתני סיפא אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה משמע הכי דווקא אסירי משום עובדא דחול אבל לתוך [1] כפו[א] שרי[ב]: **ורבי יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות.** בריש מסכת ביצה (דף ג. וסס) רבי יוחנן רמי דר' יהודה אדרבי יהודה תנן ר"י אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר אם לאוכלין היוצא מהן מותר אם למשקין כו' אלמא כל לאוכלין אוכלא דאיפרת הוא ורמינהו ועוד אמר ר"י מתנה אדם על הכלכלה של פירות ביו"ט ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון אוכלה בשני בשני אין בראשון לא ואמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ונריך לומר דהיא דמתנה אדם מחליף דאי מתני' מחליף אם כן במאי דנקט הכא ר' יהודה הוה ליה למינקט רבנן וה"ל למימר הלכה כרבנן בשאר פירות. מ"ר. [2] ולי נראה דאפילו אפיך מתני' אתי שפיר[ג] כעין שמלינו בב"ק בפרק הגוזל קמא (דף לו:) דתנן גזל בהמה והוכאשה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה ר"מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואמר בגמרא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כר"מ ופריך ורב שביק רבנן ועביד כר"מ כו' עד דמסיק דרב מתניתין איפכא תנאי' אלמא אע"פ שהיה שונה במתניתין וחכ"א בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וה"ל למימר השתא הלכה כחכמים אפ"ה נקט ר"מ לפי מה שהאחרים שונין המשנה ה"נ נקט רבי יוחנן רבי יהודה בשמעתין וכן נמי מלינו בשילהי פ"ק דסוכה (דף יט:) דתנן העושה סוכתו כמין נריף ר"א פוסל וחכמים מכשירין ואמרינן בגמרא אביי אשכחיה לרב יוסף דגני בכילת חתנים בסוכה א"ל כמאן כר"א א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"א אמר ליה בריית' איפכא תניא השתא היה לו להשיב רב יוסף כרבנן ולא כר"א כיון דאיהו איפכא תני אלא כן דרך הש"ס בכל מקום. נראה לי:

הלכה כר' יהודה בשאר פירות.

אע"ג דבריש ביצה (ד' ג.) גזר ר' יוחנן ביצה שנולדה ביו"ט משום משקין שזבו[ד] והכא לא גזר בשאר פירות[ה] י"ל דשייך טפי לגזור בביצה לפי שהיא עומדת ליסחט מן התרנגולת [ו] ודרך לגומעה חיה[ז] אבל שאר פירות[ח] אין עומדים ליסחט כלל.[ט] מ"ר:

שמשך מהן שמן כו'. פי' בקונט' שמשך זב מאליהן כמו נהרות המושכין ולפירושו נריך לומר הכניסן בין לאוכלין כו' היינו הכניסן מתחילתן ואין הלשון משמע כן[י] ועוד קשה לר"י דאי משך מאליו קאמר גבי תותים שמשך מהם מים ה"ל למימר שמשכו או שנמשכו דמיס בכל מקום לשון רבים ועוד קשה לר"י אם כן הך ברייתא הוה תיובתא דרב ורבי יוחנן דאמרי לעיל חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים דהכא משמע דבזיתים וענבים מודה[ו] אלא נראה לר"י דמשך אאדם קאי וסחטן[יא] תחילה ושוב[יב] הכניסן[יג] דהשתא לרב ורבי יוחנן דסברי חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים נקט דוקא משך[יד] דאיכא למיחש טפי[טו] דילמא יהיב דעתיה לסחוט משקה אחר שהכניסו נמי לאכילה מאחר שסחטן תחילה להוציא מהן משקה[טז] הא לא משך[יז] לא[יח] ולשמואל דאמר מודה רבי יהודה בזיתים וענבים[יט] נקט משך משום רבותא דתותים ורמונים דאפילו משך הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. מ"ר: **חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון.** והא דתנן במסכת מכשירין (פ"ח) כל משקה שתחילתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון או שסופו לרצון אף על פי שאין תחלתו לרצון מכשיר לא דמי רצון דהתם לרצון דהכא דהתם מיירי בשעת נפילתן על הזרעים שיהא לרצון דבעינן יותן דומיא דכי יתן מה יתן דיחא ליה אף יותן דיחא ליה אבל הכא מיירי בשעת פריסה מן האשה או מן הבהמה: **לרצון ושלא לרצון.** כדמפרש בסמוך טעמא משום דדם מגפתה טמא וחלב ודם חד הוא דדם נעכר ונעשה חלב ולא לריכין למה שפי' בקונט'[כ] משום דאיקרי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו ונראה לר"י דהא דאיצטריך לפרש האי טעמא בפ' דם נדה (נדה דף נה:) גבי חלב האשה הנ"מ לרבי עקיבא דשמעתין דלית ליה טעמא [ט] דפריסה[כא] או למאן דלית ליה דם נעכר ונעשה חלב אבל לרבנן דשמעתין לא נריך [ד] כדפריסת לחלב האשה אלא דוקא לטמא חלב בהמה לרצון. [י] מ"ר:

מחמיר

חבית. [א] שנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג [ב] אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור [ג] חלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין [ד] ורבי אליעזר מתיר: **גמ'** תנא לא [ה] יספוג ביין ולא יטפח בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ת"ר [ו] נתפזרו לו פירות בחצר מלקט על יד על יד ואוכל אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: אין סוחטין את הפירות: [ז] אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים מ"ט כיון דלסחיטה נינהו יהיב דעתיה ועולא אמר רב חלוק היה ר' יהודה אף בזיתים וענבים ורבי יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות ואין הלכה כרבי יהודה בזיתים וענבים אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים [ח] ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות א"ל רבי ירמיה לרבי אבא אלא במאי פליגי א"ל לכי תשכח אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא בתותים ורמונים פליגי דתניא [ט] זיתים שמשך מהן שמן וענבים שמשך מהן יין והכניסן בין לאוכל בין למשקין היוצא מהן אסור [י] תותים שמשך מהן מים ורמונים שמשך מהן יין והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר למשקין ולסתם היוצא מהן אסור דברי רבי יהודה וחכמים אומרים בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור וסבר רבי יהודה סתם אסור [יא] והתנן [יב] חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון חלב בהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר ר' עקיבא קל וחומר הוא ומה חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שמיוחד בין לקטנים בין לגדולים אינו דין שיטמא בין לרצון ובין שלא לרצון אמרו לו אם טמא חלב האשה שלא לרצון [יג] שדם מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה שלא יסמוך: **אין סוחטין אם הפירות.** דהוה ליה מפרק [יד] תולדה דדישה: **אסורין.** גזירה שמא יסחוט לכתחילה: **רבי יהודה אומר אם לאוכלין.** הס מכונסין אותם פירות היוצא מהן מותר דלא ניחא ליה במה שזבו ולכא למגזר בהן שמא יסחוט: **ואם למשקין.** מכונסין אסורין דניחא ליה במאי דנפקא מינייהו ומתקיימה מחשבתו ואיכא למיגזר שמא יסחוט והכי אמרי' בביצה [טו] דטעמא דמשקין שזבו משום שמא יסחוט הוא: **חלות דבש.** מאחר שמרוסקין הדבש זב מאליו מתוך השעוה ואין דרך לסוחטו הלכך רבי אליעזר מתיר. וחכמים אוסרין גזירה אטו שאינן מרוסקין דילמא מרסק להו [טז]: **גמ' ויטפח.** מכניס בו כפו והשמן נדבק בה ומקנחו בשפת הכלי ואסרוה משום עובדין דחול: **מודה ר' יהודה בזיתים.** דאע"ג דהכניסן לאוכלין היוצא מהן אסור דכיון דרובן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה למיהוי ניחא ליה בהכי: **אפי' בזיתים וענבים.** הואיל והני לאוכלין נכנסו: **מסתברא בתותים ורמונים פליגי.** דאיכא דבעו להו למשקין הלכך משום להו רבנן בזיתים וענבים ור' יהודה פליג עליהו אבל שאר פירות איכא דבעי להו למשקין הלכך מודו רבנן בהם: **שמשך.** זב מאליהן כמו נהרות המושכין (לעיל דף קכא.): **והכניסן.** מתחילתן בין לאוכלין בין למשקין כו': דרמונים קרי יין משום דאית להו קיוהא: **וחכ"א כו'.** והא דנקט רב נחמן לישנא דמסתברא ולא אמר בהדיא דבתותים ורמונים פליגי משום דאיכא למימר פליגי בתותים ורמונים וה"ה לשאר פירות ולהודיעך כחו דרבי יהודה נקט להו ואי משום ברייתא דלקמן דשמעינן מינה דמודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות לאו בהדיא שמעינן לה דאיכא למימר רבי יהודה היא כדפרכינן עלה: **וסבר רבי יהודה סתם.** שלא פירש לאוכל ולא למשקה הוי המשקה הזב מהן אסור: **והתנן חלב האשה מטמא.** מכשיר: **לרצון ושלא לרצון.** בין שילא ממנה לרצון בין שילא שלא לרצון. שהחלב קרוי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו (שופטים ד): **הכהמה אינו מטמא אלא אם כן יצא לרצון.** ואי לא חשיב משקה ואם נגע בו ארץ אינו מקבל טומאה וטעמא מפרש לקמיה: שדם

א א ב מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלה סעיף ח:
ב ג מיי' שם פכ"א הל' יא טוש"ע שם סעיף ה:
ג ד ה ו מיי' פכ"ל מהל' שבת הלכה יב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף ח:
ד ז מיי' פ"י מהלכות מחלפת אוכלין הל' ד:
ה ח שם הל' ה וס"ל מהל' משכב ומושב הלכה טז:

מוסף רש"י

אין סוחטין את הפירות. סחיטה אב מלאכה היא (חולין יד:) לו: דהוה ליה מפרק דבר ממשלו הגדל בתוכו והיא מולדה דדש (לעיל יח.). **ואם יצאו מעצמן אסורין.** כו ביום גזירה שמא יסחוט (ביצה ג. חולין יד:). **אם לאוכלין.** אם היו עומדין לאכילה ולא לסחוט (חולין שם). **היוצא מהן מותר.** כו ביום (ביצה ג.) דכיון דלא ניחא ליה איכא למיגזר אי אתיא להו בשמיה היום אתי לסחוט, דהא לאו להכי קיימא (חולין שם וכרש"י ביצה שם). **ואם למשקין היוצא מהן אסור.** הואיל ומקיימה מחשבתו אי אתיא להו בשזבו איכא למיגזר בהו שמא יסחוט, דהא להכי קיימא (חולין שם). **חלות דבש.** שהכורת דוחה ועשויין כמין חלות של שעוה והדבש בתוכן (לעיל יח:). **שריסקן.** כותתן (שם). **אסורין.** לאותו שבת בלילה (שם). **מודה היה ר' יהודה לחכמים בזיתים וענבים.** שאפילו הלעיגן לאכילה, הואיל וזוב בני אדם סוחטין אותם, אפי' נמי ממליך עליהו, ואי אתיא למשקין שזבו מהן אתי למיסחטו (חולין יד:). **כיון דלסחיטה נינהו.** קתם עניניס, יהב דעתיה. עליהו למשקין, וכי הוו משקין הוה ליה מקיימה מחשבתו ובזירה שמא יסחוט, ופלוגתייהו בתותים ורמונים (שם).

מוסף תוספות

א. אפילו בקערה וכיו"ב. ריטב"ש. ב. דכיון דלצורך הוא לא אסרו חכמים אלא בנותנם לסל וקופה. ריטב"ש. ג. דר' יוחנן קאמר לפי דברי אותם האמוראים דלא סברי מתחלפת השיטה, לדבריהם הכי הוא. תוס' ביצה ג. ד"ה רבי יוחנן. ד. ומשום גזירה דשמא יסחוט. רמב"ן. ה. כ"ש בביצה דהו"ל למשרי דלא שייכא ביה סחיטה כלל. רמב"ן. והא ודאי טפי הוה להו למגזר בשאר פירות אטו זיתים וענבים ותותים ורמונים מלמגזר בביצה. ריטב"ש. ו. ולא מפסיד אוכלא בהכי דמיא לזיתים וענבים, דמה זיתים וענבים משקין שבהן בלועין ועשויין להוציא מהן, אף ביצה נמי בלועה ועשויה לצאת. רמב"ן. ז. דעבידי לאכילה. רמב"ן. ח. וכשאדם סוחטן הוא מפסידן מאכילה, לא גזרינן בהו, דליכא משום שמא יסחוט. רמב"ן. ט. דהו"ל למימר והכניסן תחלה קודם שמשך. תוס' הש"ס. י. דקתני בין לאוכלין ובין למשקין היוצא מהם אסור. ריטב"ש. בדברי ר' יהודה. מי' הר"ן. יא. ומשך מהם משקין קצת. תוס' הש"ס. יב. נמלך. תוס' הש"ס. יג. לאוכלין. תוס' הש"ס. יד. דאינהו סברי דהא דמודה ר' יהודה הכא בזיתים וענבים היינו משום. תוס' הש"ס. טו. אי שרית ליה היוצא מהן. רשב"ש. טז. והוה ניחא ליה במשקה דידהו. ריטב"ש. יז. [אלא] הכניסן מתחלה לאוכלין. רשב"ש. יח. [ד]בכי הא ודאי פליג ר' יהודה. רשב"ש. יט. ס"ל דה"ה נמי לא משך, [אלא ה]כניסן מתחילה (אפילו) לאוכלין. רשב"ש] והאי. תוס' הש"ש. כ. הא דחלב טמא. תוס' הש"ש. כא. גי' תוס' הש"ש: דפרישית.

הגהות הב"ח

(א) במשנה וכ"א מתיר. נ"ב כ' אלעזר גרסי' ע' בפירש"י בפ"ק בשבת דף יט ריש ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אין סוחטין וכו' מפרק דהוא מולדה: (ג) ד"ה חלות וכו' להו הס"ד ואח"כ מ"ה דלא יטפח: (ד) תוס' ד"ה לרצון וכו' לא לריך לחלב האשה כדפי' אלא:

רב נסים גאון

הכי נמי מסתברא דרבא כר' יהודה סבירא ליה, דדרש רבא אשה לא תכנס לבין העצים ליטול מהן אוד. אוד שנשבר ביום טוב אסור להסיקו לפי שמסיקים בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. וזה שוה לדברי ר' יהודה שאמר במשנה בפ' במה מדליקין (דף כט) ואין מסיקין בשברי כלים דברי ר' יהודה, הואיל וסבירא ליה בוותיה בנולד במוקצה נמי, דתנן בסוף מסכתא [לקמן דף קנו] ר' יהודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאינהמן המוכן, כר' יהודה סבירא ליה. ולכך אמר סכינא אבר יונה למה לי הא חזי לאומצא, דדייקת מינה הא לא חזי לאומצא לא, וכמו שאמר בתחילת מסכת יום טוב (דף ב) דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד, כי הכלל עיקר אחד חוזר והיא ההכנה. **אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה ובית הלל כרבי שמעון.** וכן אמרו עוד מני ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה. ועיקר דברי רבי יהודה ור' שמעון בפרק כירה (דף מד) וכבר פירשנוה למעלה. **אתאן לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור.** עיקר דבריו של ר' יהודה במשנה במסכת בכורות (דף לג) ובמס' יום טוב (דף כג) וכבר פירשנו דבריו גם במס' [זו בפרק] כירה. **סליק פרק נוטל**

רבינו חננאל

פרק עשרים ושנים

חבית שנשברה מצילין הימנה מזון ג' סעודות וכו'. תנא לא יספוג ביין בכפיו, ולא יטפח בשמן ביד כדרך שהוא עושה בחול. לא יטפח, כדאמרינן בכל מקום טופח ע"מ להטפיח, וכדתנן בפרק החובל בחבירו וכו' מעשה באחד שפרע ראשה של אשה כו' עד שימרה עומדת על פתח חצרה ושיבר הפך בפניה

(ה) ביצה ג. תוס' יד:, (ו) לעיל ג, (ז) תוס' יד:, (ח) מכשירין פ"ו מ"ח כיתות יב., (ט) [דף ג.], (י) [בפסקי תוספות שיטת קמתון], (יא) [עיין תוס' ביצה ג. ד"ה כ"י אמר], (יב) כ"א ועוד וכ"י לא אייתי רק משאר פירות גם מזיתים וענבים אבל מתותים ורמונים אינו מזכיר כלום דעתו משא"כ ר' יהודה דאמר בפ' תותים ורמונים אם הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר והן דומין לביצה ואפ"ה ס"ל דבראשון אסור בביצה וע"כ דמי ליה אהדדי בפסקת עירובין לנ. ובמס' ביצה והיותר פשוט שאין להגיה כלום וי"ל ודרך לגומעה וכ"ל לישב דאף אם עומדת לסחיטה ומ"מ לריך עוד תיקון ואינו ראוי לדמות למשקין שזבו שא"ל שום תקון ע"ז אמר ודרך כו', (יג) י"ג דפרישים, (יד) [ועי' תוס' נדה יט: ד"ה כתיב הכא],

(א) במשנה וכ"א מתיר. נ"ב כ' אלעזר גרסי' ע' בפירש"י בפ"ק בשבת דף יט ריש ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אין סוחטין וכו' מפרק דהוא מולדה: (ג) ד"ה חלות וכו' להו הס"ד ואח"כ מ"ה דלא יטפח: (ד) תוס' ד"ה לרצון וכו' לא לריך לחלב האשה כדפי' אלא:

ובה כאיסר שמן, גילתה ראשה והיתה מטפחת ומנחת על ראשה וכו'. ת"ר נתפזרו לו פירות בחצירו מלקט על יד על יד ואוכל, אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול וכו'. **וחלקו** רב יהודה אמר שמואל ורב ועולא, כל חד וחד מעמיד חלוקת ר' יהודה וחכמים, ור' יוחנן אמר הלכה כר' יהודה בשאר פירות ואין הלכה כמותו בזיתים וענבים. **א"ר** אבא אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים, ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות. **ובמאי** פליגי בתותים ורמונים, דתניא זיתים שמשך מהן שמן, וענבים שמשך מהן יין, והכניסן בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. תותים שמשך מהן מים, ורמונים שמשך מהן יין, והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. למשקין ולסתם, היוצא מהן אסור דברי ר' יהודה, וחכ"א בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. נמצאת חלוקת ר' יהודה וחכמים בתותים ורמונים, ובה א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה בשאר פירות. וכיון שפסק ר' יוחנן הלכה כר' יהודה הוצרכנו לברר דבריו, ולפיכך אמרינן וסבר ר' יהודה סתם אסור והתנן במסכת מכשירין [וכו']

מסורת הש"ס

(א) מכאן שייך עוד לעמוד הקודם, ב) [במדבר כג], ג) [נדה טו.], ד) ע"כ שייך לעמוד הקודם,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מחמיר וכו' שדמה טהור. נ"ב ומתוספות יו"ט סוף מס' מכשירין מתרץ קושיא זו דבאמת דם בהמה לשמיה מכשיר כמו חלב שהוא לשמיה ע"כ מוכרח לומר מדם הקזה והחולב לרפואה ע"ש: (ב) ד"ה לא לרצון וכו' לא ניחא לי תניא כל"ל ואות ד' נמחק: (ג) בא"ד התירו לה למגע טומא מת: (ד) בא"ד אמר רבה בר אבוה שינק בתקיפה: (ה) בא"ד וקאמר דלא ניחא ליה טהור:

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי' פ"י מהלכות טומאות אוכלין הל"ג: ז ג מיי' פ"א מה הלכה ב ופ"י הלכה יג:

רבינו חננאל

אמרו לו זיתים וענבים יוכיחו שהמשקין היוצא מהן לרצון טמאין. פי' מקבלין טומאה, מפני שהן משקין והמשקין אין צריכין הכשר, ושלא לרצון טהורין כלומר אוכלין הן, וכיון שלא הוכשרו אינן מטמאין. ובאנו להעמיד משנה זו לרצון דניחא ליה, שלא לרצון בסתמא, להודיע כי אפילו זיתים וענבים דבני סחיטה נינהו סתמא אוכל הן, וכ"ש תותים ורמונים. ואמרינן לא, פירוש לרצון דמתניתין בסתמא וכל סתם משקה הוא חשוב, ופירוש שלא לרצון דגלי אדעתא בפירוש שאין רצונו להוציא מהן משקין. איבעית (תימא) [אימא] שאני סלי זיתים וענבים כיון שהסלין לאו בני קיבול משקה הן, דבר ידוע הוא שכל משקה השותת מהן לעפר (ו)הולך וזהו לאיבוד, כאילו מעיקרא הפקירן וכשאינן חשובין, ולפיכך הן טהורין. תוב אתינן לפרושי דרבנן מודו ליה לר' יהודה בשאר פירות מיהא דתניא סוחטין

שלא לרצון [א]שדם מגפתה טהור אמר להן מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא [ב]והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי זיתים וענבים יוכיחו [ג]שהמשקין היוצאין מהן לרצון טמאין שלא לרצון טהורים מאי לאו לרצון דניחא ליה שלא לרצון בסתמא ומה זיתים וענבים דבני סחיטה נינהו שלא לרצון ולא כלום תותים ורמונים דלאו בני סחיטה נינהו לא כ"ש לא לרצון בסתמא שלא לרצון דגלי אדעתיה דאמר לא ניחא לי ואיבעית אימא שאני סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימי מעיקרא אפקורי מפקרי להו אשכחן ר' יהודה דמודי לרבנן בזיתים ובענבים רבנן דמודו ליה לרבי יהודה בשאר פירות מנלן דתניא סוחטין בפגעין

מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא והמקיז לרפואה טהור. ת"כ מאי דמטמיין חלב האשה לא מחמת דם הוא דדם נעכר ונעשה חלב דת"כ חולב לרפואה טהור כמו דם אלא ודאי משום דכתיב ותפתח את נאד החלב ואומר רבי דבחנם נקט חולב לרפואה דהכי נמי הו"מ להשיב לרבנן מחלב בהמה גופה שדמה טהור (א) וחלבה טמא ת"כ החלב אינו טמא מחמת דם אלא משום דכתיב ותפתח את נאד החלב וא"כ שלא לרצון נמי מהאי טעמא יהא טמא. מ"ר: **סלי זיתים וענבים יוכיחו שמשקה היוצא מהן לרצון טמא שלא לרצון טהור.** בשילהי מסכת מכשירין מסיים לא אם אמרת בסלי זיתים וענבים שהרי תחילתו אוכל וסופו משקה תאמרו בחלב שתחילתו וסופו משקה: **מאי לאו לרצון דניחא ליה ושלא לרצון בסתמא.** ולרצון ושלא לרצון דגבי חלב האשה ליכא למימר דמיירי בשלא לרצון בסתמא ודווקא בסתמא אבל אמר לא ניחא לי אינו מטמא דהא לפי מה שפירשתי הטעם משום דם מגפתה אפי' אמר לא ניחא לי נמי מטמא אלא משמע דשלא לרצון דקתני בכולהו באשה ובהמה וזיתים וענבים מיירי בכל ענין בין מסתמא בין אמר לא ניחא לי: **תותים ורימונים דלאו בני סחיטה נינהו.** תימה לי מאי קשה דילמא הא דתניא לעיל גבי תותים ורמונים למשקין ולסתם היוצא מהן אסור הכ"מ במשך דוקא והכא בלא משך איירי הלכך שלא לרצון דהיינו בסתמא לא חשיב משקה: **לא** לרצון בסתמא ושלא לרצון דגלי דעתיה דאמר לא ניחא לי.

(ב) דתניא התם בכריתות פרק אמרו לו (דף יג.) התירו (ג) לו למגע טומא מת להניק את בנה ובנה טהור ופריך בנה אמאי טהור כיון דינק חלב איטמי ליה מחלב וכי תימא לא איתכשר איתכשר בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואע"ג דחלב האשה משקה הוא ואין צריך הכשר [משמע ליה] דמה שהוא בפי התינוק שהתינוק יונק חשיב כאוכל וצריך הכשר לפי שזהו מאכלו של תינוק וקאמר דאיתכשר בטיפה המלוכלכת בפי הדד דהוי משקה כסתם חלב דלאו לאוכל בעי ליה ומשני רב נחמן אמר רבה בר אבוה (ד) בתקיפה אחת שלא הניח טיפה המלוכלכת ע"פ הדד אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דקא חזינן ליה לפומיה דינוקא דמלא חלבא ועוד מקום חלב מעין הוא דהא תנן חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון מאי היא דלא ניחא ליה וקתני מטמא פי' אלמא חשיבא כמעין מדמטמא שלא לרצון וכיון דחשוב כמעין גם בפי התינוק נמי יהא חשוב כמשקה כמו שאם היה מעין ואין צריך הכשר כך צריך לפרש דאת"ל דאינו מזכיר מעין אלא כלומר דכמשקה חשיב א"כ מאי צריך למימר שלא לרצון מאי היא כו' דמדקתני לרצון מטמא הו"מ למיפרך אלמא לרצון חשיב כי משקה ואשה דמניקה את בנה לרצון הוא אלא אמר רבא כו' עד ולרבא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור הטמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד והשתא קשה לר"י מאי קאמר במאי איתכשר דמדבעי הכשר אלמא אוכל חשיב ליה וא"כ איך יטמא אוכל את התנור והא אין אוכל מטמא כלי ואומר ר"י דה"פ וקשיא לן במאי איתכשר כלומר לא מבעיא שאין התנור טמא אלא חלב הנוטף מדדיה גופה אמאי יהא טמא הא לא איתכשר ומשני בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואותה טיפה עצמה המלוכלכת ע"פ הדד תטמא התנור שהיא חשובה משקה ומשקה מטמא כלי כדאמרינן בפ' קמא דמכילתין (דף יג.) והשתא פריך שפיר לרבא דאמר דאפילו אמר לא ניחא לי מטמא חלב האשה דחשיב משקה והכא חשיב ליה אוכל אבל לר"נ אמר רבה בר אבוה אתי שפיר דהכא דאמר לא ניחא לי ודאי חשיב ליה אוכל ונטף חלב מדדיה חשיב לא ניחא ליה כיון שהוא נופל לאויר תנור ואזיל לאיבוד דודאי לא ניחא ליה ועוד פריך התם לרבא מדתניא ט' משקין בזב הזיעה וליחה סרוחה והריעי טהורים מכלוס דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמא טומאת משקין ברביעית רוקו וזובו ומימי רגליו מטמא טומאה חמורה בכל שהוא ואי אמרת מקום חלב מעין הוא חלב באשה נמי יטמא טומאה חמורה בכל שהוא כזובו ורוקו וקשה לרבי מאי קפריך לעולם מעין הוא ואפ"ה לא יטמא טומאה חמורה משום דבעינן דומיא דרוק כדאיתא בנדה (ד' ט.) מה רוק שמתגלגל ויוצא וחוזר ונבלע אף כל שמתגלגל ויוצא וחוזר ונבלע יצא חלב שבאשה שמתגלגל ויוצא ואינו חוזר ונבלע ותימה הוא לומר דמה שהוא חוזר ונבלע גרס לו ליחשב כמעין ומכל מקום ודאי כן הוא וצריך לומר דמה שהיה חושבו רבא כמעין להיות חשיב משקה בפי התינוק היינו משום דסלקא דעתיה שחוזר ונבלע ומייתי ראיה מן המשנה דחוזר ונבלע הוא מדקתני מטמא שלא לרצון דהיינו אמר לא ניחא לי א"כ חוזר ונבלע הוא דאי לאו הכי אם אמר לא ניחא ליה לא יהיה מטמא והשתא פריך ליה מהכא דאינו חוזר ונבלע אלמא מקום חלב האשה לאו מעין הוא ופריך אי הכי קשה הא דקתני מטמא שלא לרצון ומשני מי סברת שלא לרצון דלא ניחא ליה לא שלא לרצון בסתמא דדעתיה דתינוק קרובה גבי חלב אבל אמר לא ניחא ליה טהור וההיא דנטף חלב מדדיה ונפל לתוך התנור כאומר לא ניחא ליה חשיב דודאי לא ניחא ליה כיון שהלך לאיבוד והא דקאמר שלא לרצון בסתמא היינו כשנופל בקערה שאינו הולך לאיבוד דמהני טעמא דדעתיה דתינוק קרובה גבי חלב לאחשוביה אז כמשקה ובפי התינוק לעולם כאוכל חשיב והשתא קשה לר"י חדא דבשמעתא מסקינן איפכא לרצון בסתמא ושלא לרצון דאמר לא ניחא ליה ודומיא דהך דזיתים וענבים הוי ההוא דחלב האשה דאי לאו הכי לא שייך למימר יוכיחו וכ"ת ס"ל כאיבעית אימא דאמר שאני סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימא אפקורי מפקר להו אכתי קשה דדומיא דהכי אית לן למימר בחלב האשה דאזיל לאיבוד וא"כ היינו באומר לא ניחא ליה והתם מטמא דוקא סתמא אבל לא ניחא ליה טהור ועוד קשה לרבי מאי קאמר התם אלא קשה הא מתני' וקאמר נמי מי סברת שלא לרצון לא ניחא ליה וקאמר דלא ניחא (ה) טהור ואמאי והא טעמא שלא לרצון טמא היינו משום דחשיב דם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב כדפי' לעיל וא"כ גם אמר לא ניחא ליה נמי יהא טמא. מ"ר:

מי